

Sivistysosaston talousarvioesitys 2023

2.4. Sivistysosasto

Toimielin: Sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus: Sivistyslautakunta vastaa kirjasto-, varhaiskasvatus- ja opetuspalvelujen (aamu- ja iltapäivätoiminta, esi- ja perusopetus, lukio, ostopalveluna kansalaisopisto) sekä kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalvelujen toteuttamisesta ja kehittämisestä.

2.4.1 Sivistystoimen hallinto

Sivistystoimen hallinnossa toimii sivistysjohtaja ja toimistos sihteeri. Hallinto tukee yksiköiden toimintaa, huolehtii yhteisestä koordinaatiosta ja yhteistyöstä sekä kehitystehtävistä.

Sivistyslautakunta ohjaa toimintaa päätöksin.

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT	KYTKÖS KUNTASTRATEGIAAN
Lautakunta kokoontuu säännöllisesti	Järjestetään kokouksia säännöllisin väliajoin	Järjestettyjen kokousten määrä	Lautakunta toteuttaa päätöksin kuntastrategiaa
Kuntalaisilla on mahdollisuus omaehtoiseen opiskeluun vapaa-ajalla	Tuetaan KanTo-kansalaisopistoa 72100 € ja turvataan toiminta Toholammilla Tuetaan Keski-Pohjanmaan konservatoriossa opiskelua kuntaosuuksin	Kansalaisopiston kurssien määrä, laatu ja laajuus Konservatoriossa 18 oppilasta Asiakaspalautte kuntalaisilta	<i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> lapsiystävällisyys ja nuorten huomioiminen, perusarjen helppous ja sujuvuus <i>Palveleva kunta:</i> laadukkaiden vapaa-aikapalveluiden tarjoaminen
Sivistystoimisto tukee yksiköiden toimintaa	Haetaan 10-15 hanke- rahoitusta vuosittain. Ne edistävät palveluiden toimintaa, saatavuutta ja laatua sekä henkilökunnan osaamista.	Hankkeiden määrä, laatu ja laajuus. Omarahoitus n. 50 - 80 t€. Avustukset 50 - 150 t€.	<i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> lapsiystävällisyys ja nuorten huomioiminen, perusarjen helppous ja sujuvuus, riittävä resursointi lasten ja nuorten palveluissa, nuorten osallisuuden lisääminen, monipuoliset harrastusmahdollisuudet, jokimaiseman ja -laakson

	<p>Koulukuljetukset toimivat</p> <p>Oppilaiden koulupaikat selvitetään hyvissä ajoin ennen kouluntien alkua</p>	<p>Ei merkittäviä reklamaatioita koulukuljetuksista, poikkeamiin on vastattu</p> <p>Oppilaiden koulupaikat tiedossa kevään aikana</p>	<p>hyödyntäminen virkistyskäytössä (hanke-edistäminen)</p> <p><i>Palveleva kunta:</i> asiakaslähtöinen neuvova, joustava ja ystävällinen palveluasenne, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö, organisaatorakenteen järkevä uudistaminen, laadukkaiden vapaa-aikapalveluiden tarjoaminen, jatkuva parantaminen innovaatioita hyödyntäen</p> <p><i>Viihtyisä asuminen:</i> hyvät luonto-, virkistys- ja liikuntareitit</p> <p><i>Tasapainoinen talous:</i> hankkeilla toteutetaan kuntastrategiaa edullisemmin kuin pelkästään omarahoituksella</p>
--	---	---	--

2.4.2 Kasvatus- ja opetuspalvelut

2.4.2.1 Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus sekä lukio yhteisesti

Toimintaa järjestetään kahdessa varhaiskasvatuksen toimipisteessä, neljässä alakoulussa sekä yläkoulussa ja lukiossa. Toimialueella toimii kolme esimiestä: varhaiskasvatuksen johtaja, alakoulujen rehtori sekä yläkoulun ja lukion yhteinen rehtori.

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT	KYTKÖS KUNTASTRATEGIAAN
<p>Hyvinvoiva kasvu- ja kouluyhteisö</p>	<p>Järjestetään lapsille aktiviteetteja, joilla kehitetään tunne- ja vuorovaikutustaitoja, ehkäistään yksinäisyyttä sekä vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta</p>	<p>Kouluyhteisössä ei ole jatkuvaa ja pitkäkestoista pahoinvointia, kouluterveyskyselyt</p> <p>Syrjäytyneiden oppilaiden määrä matala</p>	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> lapsiystävällisyys ja nuorten huomioiminen, perusarjen helppous ja sujuvuus, riittävä resursointi lasten ja nuorten palveluissa, nuorten osallisuuden lisääminen</p> <p><i>Palveleva kunta:</i> Osaava ja hyvinvoiva</p>

	<p>Oppilaiden syrjäytymistä ehkäistään mahdollisimman varhaisella ja tehokkaalla moniammatillisella tuella sekä kiinnitetään huomiota oppimis- motivaation tukemiseen</p> <p>Hanketoiminta edistää oppimista, tukea ja koulu yhteisön hyvinvointia.</p> <p>Kuraattori- ja koulupsykologi- palvelut tuottaa hyvinvointialue, tehdään aktiivista yhteistyötä</p>	<p>Oppilaiden tarvitseman tuen päätökset ovat ajantasaisia</p> <p>Haettujen hankkeiden lukumäärä ja avustussummat</p> <p>Oppilashuollon palvelut tarpeita vastaavat</p>	<p>henkilöstö, jatkuva parantaminen innovaatiota hyödyntäen</p> <p><i>Tasapainoinen talous:</i></p> <p>Ennalta ehkäisevät työ tuottaa säästöjä myös lyhyellä aikavälillä.</p>
<p>Kulttuuri- kasvatus- suunnitelmaa toteutetaan aktiivisesti</p>	<p>Toteutetaan kulttuurikasvatus- suunnitelmaa lautakunnan päätöksen mukaisesti varatuin määrärahoihin</p>	<p>Oppilaille järjestetyt aktiviteetit noudattavat suunnitelmaa</p> <p>Toteutus on säännönmukaista ja aikataulutettua</p>	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> lapsiystävällisyys ja nuorten huomioiminen</p>
<p>Mahdollistetaan henkilökunnan koulutus osana työhyvinvointia</p>	<p>Talousarvioon on varattu yksiköille määrärahaa koulutukseen</p> <p>Osallistutaan hankkeisiin, joissa mahdollisuuksia osaamisen päivittämiseen</p>	<p>Koulutuksiin osallistuvien henkilöiden määrä</p> <p>Hankkeiden määrä ja laatu</p>	<p><i>Palveleva kunta:</i> asiakaslähtöinen neuvova, joustava ja ystävällinen palveluasenne, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö, jatkuva parantaminen innovaatioilla</p> <p><i>Tasapainoinen talous:</i> hankkeilla toteutetaan kuntastrategiaa edullisemmin kuin pelkästään omarahoituksella</p>

2.4.2.2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen johtajan alaisuudessa toimii Sateenkaaren päiväkoti ja Sykrylän ryhmis. Lisäksi varhaiskasvatus järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa alakoululaisille sekä vastaa perhepäivähoidon järjestämisestä ja kotihoidon tuen kustannuksista.

HENKILÖKUNTA	Sateenkaaren päiväkoti	Sykrylä	APIP -toiminta
Vakituiset viranhaltijat	1	-	-
Vakituiset työsuhteiset	17 (5 työ/hoitovapaalla)	2	1
Määräaikaiset työsuhteiset	10	-	1

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT	KYTKÖS KUNTASTRATEGIAAN
Laadukas, tarpeen- ja ajanmukainen varhaiskasvatus	<p>Uusi varhaiskasvatussuunnitelma ja kolmiportainen tuki käytössä</p> <p>Henkilökunta koulutuu muutoksiin (tuki, leikki- ja tunnetaidot)</p> <p>Sykrylän ryhmis jatkaa kahden työntekijän yksikkönä</p> <p>Aamu- ja iltapäivätoiminta kirkonkylässä omana toimintanaa, Sykäräisessä 4H:n toteuttamaa ostopalvelua</p> <p>Haetaan jatkorahoituksia LILLI ja Kerhotyö -hankkeisiin</p> <p>Yksi perhepäivähoitaja</p>	<p>Varhaiskasvatussuunnitelman noudattaminen, tukipäätökset</p> <p>Koulutuksiin osallistumiseen varattu raha ja osallistumisaktiivisuus</p> <p>Palveluverkko vastaa perheiden tarpeisiin, lapsimäärä</p> <p>Hankkeiden määrä ja toiminta</p>	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> lapsiystävällisyys ja nuorten huomioiminen, perusarjen helppous ja sujuvuus, riittävä resursointi lasten ja nuorten palveluissa</p> <p><i>Palveleva kunta:</i> Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö, jatkuva parantaminen innovaatiota hyödyntäen</p> <p><i>Tasapainoinen talous:</i> ennalta ehkäisevät työ tuottaa säästöjä myös lyhyellä aikavälillä, hankerahoituksella toteutetaan kuntastrategiaa edullisemmin kuin pelkästään omarahoituksella</p>
Kestävän elämäntavan tavoitteet ohjaavat kaikkea toimintaa	<p>Vakiintunut ulkopäiväkotitoiminta on näyttää esimerkkiä kestävän kehityksen ajattelun toteutuksesta varhaiskasvatuksessa</p>	<p>Arvio kestävän kehityksen toiminnan laajuudesta</p>	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> lapsiystävällisyys ja nuorten huomioiminen</p>

<i>sosiaalinen, ekologinen, taloudellinen ja kulttuurinen kestävä kehitys</i>	Kulttuurinen kestävä kehitys huomioidaan kulttuurikasvatussuunnitelman aktiviteetein	Ulkopäiväkoti-toiminnan piirissä olevien lasten määrä Järjestetyt aktiviteetit	
---	--	---	--

Henkilökunnan resurssointi ja varhaiskasvatuksen toiminta perustuu varhaiskasvatukseenlakiin.

Suorite	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Päivähoitopaikat	96	96	104
Aamu- ja iltapäivätoiminta	26	24	34

2.4.2.3 Esiopetus

Esiopetuksen järjestämisestä vastaa alakoulujen rehtori. Esiopetuksen oppilasmäärä vaihtelee lähivuosina 17-34 oppilaan välillä. Esiopetusta on järjestetty Herman Ojalan koululla sekä jollakin sivukouluista.

Henkilökunta

Vakituiset viranhaltijat	2 hlöä
Vakituiset työsuhteiset	1 hlö
Määräaikaiset	2 hlöä

Esiopetuksen oppilasmäärän ennuste

lukuvuosi	Herman Ojala	Kleemola	Sykaräinen	Viitoja	yhteensä
2022-2023	20	3	2	9	34
2023-2024	26	3	2	2	33
2024-2025	17	2	7	6	32
2025-2026	12	3	1	4	20
2026-2027	18	2	3	4	27
2027-2028	9	2	3	3	17

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT	KYTKÖS KUNTASTRATEGIAAN
Esiopetus järjestetään tarkoituksenmukaisissa ryhmissä	Esiopetusryhmät Herman Ojalan koulussa ml. Viitojan oppilaat sekä Kleemolan ja Sykaräisen oppilaiden yhteisessä ryhmässä	Ryhmissä enintään 20 oppilasta	<i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> lapsiystävällisyys ja nuorten huomioiminen, perusarjen helppous ja sujuvuus,

		Opetusta järjestetään ainakin kahden koulun tiloissa.	riittävä resursointi lasten ja nuorten palveluissa <i>Palveleva kunta:</i> Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö, jatkuva parantaminen innovaatiota hyödyntäen <i>Tasapainoinen talous:</i> palveluverkko on mitoitettu oikeasuuruiseksi kustannuksiin nähden, talouden tasapainosta huolehtiminen
--	--	---	--

2.4.2.4 Perusopetuksen alakoulut

Alakoulujen rehtori johtaa neljän alakoulun toimintaa. Kouluverkon koulut ovat Herman Ojalan, Kleemolan, Sykäräisen ja Viitojan koulu.

Henkilökunta

Vakituiset viranhaltijat	15 hlöä
Vakituiset työsuhteiset	9 hlöä
Määräaikaiset	6,5 hlöä

Alakoulujen oppilasmäärän ennuste

lukuvuosi	Herman Ojala	Kleemola	Sykäräinen	Viitoja	yhteensä
2022-2023	167	31	22	37	257
2023-2024	157	28	17	38	240
2024-2025	150	22	15	33	220
2025-2026	144	23	20	35	222
2026-2027	125	18	17	31	191
2027-2028	117	17	17	29	180

Toholammin oppilasmäärä on laskeva. Tiedossa olevalla jaksolla oppilasmäärä laskisi 77 oppilaalla. Oppilasmäärä laskee alle 20 oppilaan ensi vuonna Sykäräisessä ja vuonna 2026 Kleemolassa. Myös Viitojan koulun oppilasmäärä laskee, mutta pysyy noin 30 oppilaan määrässä ennustekauden loppuun saakka.

Oppilasmäärän lasku lisää oppilaskohtaisia kustannuksia, mutta niitä enemmän asialla on vaikutusta opetustyön järjestämiselle sekä lapsien kasvulle ja kehitykselle. Kouluverkko-keskustelussa pohdittavia näkökulmia on useita. Tunnistettuja tekijöitä ovat ainakin seuraavat:

- henkilökunnan kyky vastata ryhmässä olevien eri ikäisten lasten oppimisen tarpeisiin
- opetustyön kuormittavuus
- pienen koulun kyky ja resurssit järjestää oppilaille kuuluvaa yleisestä, tehostettua ja erityistä tukea
- lasten kaverisuhteiden muodostuminen
- koulumatkat
- koulupäivän yhteydessä järjestettävä aamu- ja iltapäivätoiminta
- koulun yhteisyydessä ja läheisyydessä sijaitsevat liikunta- ja harrastepaikat
- koulutilojen toimivuus ja ajanmukaisuus sekä terveysturvallisuus

Mainittuja näkökulmia painotetaan usein eri tavoin. Kouluverkkokeskustelun yhteydessä tulee näkökulmat tutkia tarkkaan ja kouluverkosta päätettäessä lopullisen linjanvedon palvelutasosta tekee kunnanvaltuusto.

Johtopäätös

Talousarvio alakoulujen osalta on laadittu yhdessä rehtorin kanssa. Sivistyslautakunnan talousarviosta päätösehdotuksen lautakunnalle tekee vt. sivistysjohtaja.

Oppilasmäärän laskun vuoksi viranhaltijat esittävät, että perusopetuksesta etsitään säästöjä. Aloitetaan laaja-alainen keskustelu ja selvitys kouluverkosta kuntalaisten ja päättäjien kesken. Mikäli oppilasmäärän lasku jatkuu ennusteen mukaisesti, tulee kouluverkkoa joka tapauksessa tarkastella lähivuosina.

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT	KYTKÖS KUNTASTRATEGIAAN
Perusopetusta järjestetään tarkoituksenmukaisessa kouluverkossa	Valtuusto päättää mahdollisesta kouluverkon tarkastelusta kevään 2023 aikana. Kouluverkossa määritellyt koulut järjestävät opetusta perusopetuslain mukaisesti.	Koulujen oppilasmäärä Kustannukset Arvio opetuksen toimivuudesta, erityisesti lasten oppimista ja kasvua ajatellen, pedagogiikka huomioiden	<i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> lapsiystävällisyys ja nuorten huomioiminen, perusarjen helppous ja sujuvuus, riittävä resursointi lasten ja nuorten palveluissa <i>Palveleva kunta:</i> Kunnan menestystä tukeva organisaatio-rakenteen järkevä uudistaminen ja palveluverkon optimointi <i>Tasapainoinen talous:</i> talouden tasapainosta huolehtiminen, kustannustietoinen johtaminen

2.4.2.5 Perusopetuksen yläkoulu ja lukio

Toholammin perusopetuksen yläluokkien opetus sekä lukio toimivat Kuusiston koulun tiloissa yläkoulun ja lukion yhteisen rehtorin johtamana. Opetusta järjestetään Toholammin kunnan sekä Kokkolan kaupungin Rahkosen koulupiirin oppilaille. Perusopetus on kunnan lakisääteinen tehtävä. Yläkoulu toimii kolmisarjaisena.

Henkilökunta

Vakituiset viranhaltijat	20 hlöä
Vakituiset työsuhteiset	1 hlöä
Määräaikaiset	2 hlöä

Yläkoulun oppilasennuste

lukuvuosi	Toholampi	Ullava	yhteensä
2022-2023	133	18	151
2023-2024	131	15	146
2024-2025	139	20	159
2025-2026	131	22	153
2026-2027	132	21	153

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT	KYTKÖS KUNTASTRATEGIAAN
Yläkoulu toimii järkevissä tiloissa	Tilojen laajemman peruskorjauksen suunnittelu jatkuu	Oppilasmäärän ja tilojen suhde Kustannukset Investoinnin toteutuminen	<i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> lapsiystävällisyys ja nuorten huomioiminen, perusarjen helppous ja sujuvuus, riittävä resursointi lasten ja nuorten palveluissa <i>Tasapainoinen talous:</i> talouden tasapainosta huolehtiminen, kustannustietoinen johtaminen
Oppilaiden tuentarpeisiin vastataan yksilöllisen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon sekä erityisopetuksen toimin	Koulu yhteisö keskustelee ja laatii suunnitelman tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Koronapandemian seurauksena oppilaiden keskuudessa on oireilua ja pahoinvointia, joka vaatii koulun toimia. Avun tarpeisiin on tähän saakka puututtu yksilöllisesti tilanteen mukaan, nyt laaditaan yleisempää toimintamallia, jotta toiminta on suunnitelmallista ja vastuut ovat selvillä.	Suunnitelma valmistunut ja toimintamallit käytössä	<i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> nuorten huomioiminen, perusarjen helppous ja sujuvuus, riittävä resursointi nuorten palveluissa, hyvän palvelutason turvaaminen <i>Palveleva kunta:</i> asiakaslähtöinen neuvova, joustava ja ystävällinen palveluasenne, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö <i>Tasapainoinen talous:</i> talouden tasapainosta huolehtiminen, kustannustietoinen johtaminen

Lukiokoulutus on oppivelvollisille maksutonta ja viimeiset ennen oppivelvollisuusuudistusta aloittaneet opiskelijat valmistuvat ylioppilaiksi. Lukiolaiset ovat kotoisin pääasiassa Toholammilta, Lestijärveltä sekä Rahkosen alueelta. Lukiokoulutusta on järkevää järjestää Toholammilla, sillä kotikunta on velvoitettu maksamaan osa opetuskustannuksista sille opetuksen järjestäjälle, mihin oppilas hakeutuu opiskelemaan. Järjestämällä laadukasta lukiokoulutusta saadaan rahaa ohjattua oman kunnan alueella tapahtuvaan koulutukseen.

Lukion oppilasmäärän kehitys

lukuvuosi	1 lk	2 lk	3 lk	yhteensä
2022-2023	20	24	33	77
2023-2024	30	20	24	74

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT	KYTKÖS KUNTASTRATEGIAAN
<p>Toholammin lukioon haetaan opiskelemaan laadukkaan opetuksen vuoksi</p>	<p>Turvataan riittävin resurssein opetuksen laatu</p> <p>Pyritään saamaan opiskelijoita myös paikkakunnan ulkopuolelta</p>	<p>Opiskelijamäärä ja kotipaikkakunnat, aloittavien ja valmistuvien määrä</p> <p>Kouluikkunasta saatavat tiedot, vertailu samankokoisten kuntien välillä.</p>	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> nuorten huomioiminen, perusarjen helppous ja sujuvuus, riittävä resursointi nuorten palveluissa, hyvän palvelutason turvaaminen</p> <p><i>Palveleva kunta:</i> asiakaslähtöinen neuvova, joustava ja ystävällinen palveluasenne, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö, lukiokoulutuksen jatkaminen</p> <p><i>Tasapainoinen talous:</i> talouden tasapainosta huolehtiminen, kustannustietoinen johtaminen</p>
<p>Toholammin lukio on kansainvälinen ja yhteistyövalmis</p>	<p>Yhteistyötä Latvian Jurmalaan jatketaan sekä mm. hankkein osallistutaan myös muihin kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön projekteihin.</p> <p>Rehtori toimii KPEDU:n ja Toholammin kunnan välisessä neuvottelukunnassa, jonka toimet palvelevat lukiota.</p>	<p>Liikkuvuuksien määrä, kesto, osallistujat</p> <p>Yhteistyöstä tunnistettava hyöty</p> <p>Saatu hankerahoitus, hankkeiden kytkeytyminen opetussuunnitelmaan</p> <p>Neuvottelukunnan kokoontumisten määrä 3-4 /vuosi ja päätökset</p>	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> nuorten huomioiminen ja osallisuuden lisääminen, perusarjen helppous ja sujuvuus, riittävä resursointi nuorten palveluissa, hyvän palvelutason turvaaminen</p> <p><i>Palveleva kunta:</i> Kunnan menestystä tukeva organisaatio-rakenteen järkevä uudistaminen ja palveluverkon optimointi, lukiokoulutuksen jatkaminen</p> <p><i>Tasapainoinen talous:</i> talouden tasapainosta huolehtiminen, kustannustietoinen johtaminen</p>

2.4.3 Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalvelut jakautuvat liikunta- ja nuorisopalveluihin, kulttuuripalveluihin ja kirjastoon, joilla on omat vastuuhenkilönsä. Vapaa-aikapalvelut ovat kustannuksiaan merkittävämpi osa sivistyspalveluita ja kuntalaisten arkea. Liikuntapalvelut ja -paikat on osaston nettotuloksesta alle 5 %, kirjasto 4 %, kulttuuripalvelut 1,5% ja nuorisopalvelut alle 1%.

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kuntiin jää edelleen merkittävä terveydenedistämisen tehtävä ja valtionosuutta tullaan jatkossa ohjaamaan kuntiin nk. hyte-kertoimen perusteella. Sen laskennassa käytetään seuraavia tulosindikaattoreita:

- Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista
- Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön

Tulosindikaattorit ovat sellaisia, joihin kunta voi toimillaan. Niissä tarkastellaan muutosta parempaan, jolloin kunnat ovat tasaväkisempiä lähtötilanteessa. Lisäksi tarkastellaan prosessi-indikaattoreita, jotka kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin edistämiseksi. Indikaattorit on valittu kunnan kolmelta sektorilta: *kuntajohto, liikunta ja peruskoulu*.

- Kuntalaisten elintapojen raportointi
- Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kuvaavat mittarit
- Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijuus
- Asiakasraadit tai foorumit
- Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointi
- Seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteiskokous
- Kohdennetut liikkumisryhmät lapsille ja nuorille
- Vaikutusten ennakoarviointi (EVA)
- Liikunnan edistämisen poikkihallinnollinen työryhmä
- Kouluympäristön ja -yhteisön tarkastus
- Oppilaiden poissaolot
- Liikuntavälitunnit
- Kouluruokailu-suositus

Hyte-kertoimen vuoksi tulee yhä enemmän edistää kuntalaisten hyvinvointia monin pienin ja suurin teon vapaa-aikapalveluiden alueella. Hyte-kertoimen perusteella määräytyvä rahoitusosuus on jatkossa 1 % kuntien valtionosuudesta.

2.4.3.1 Liikunta- ja nuorisopalvelut

Vastuuhenkilö liikunta- ja nuorisosihteeri. Kunta huolehtii liikuntapaikoista, joilla kuntalaiset liikkuvat omatoimisesti tai ohjatusti mm. seurojen järjestämissä aktiviteeteissa. Yhdistystoiminnan rooli Toholammin liikuttajana on merkittävä. Liikuntapaikkoja (urheiluhalli, hiihtoladut, luistelujäät, merkityt reitit ja urheilukentät) on hoidettu tähän saakka ostopalveluina, mutta uuden yleisurheilukentän valmistumisen myötä olisi työkokonaisuuden kannalta järkevää palkata erillinen liikuntapaikkojen hoitaja.

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT	KYTKÖS KUNTASTRATEGIAAN
<p>Liikunta-palvelut ylläpitävät kuntalaisten hyvinvointia</p>	<p>Tavoitetaan ainakin 100 eläkkeelle siirtynyttä kuntalaista liikunnan parissa</p> <p>Järjestetään vähintään kolme erilaista liikunta-kampanjaa</p> <p>Tuetaan yhdistys-toimintaa avustuksin</p> <p>Liikuntapaikkojen hinnastot ovat yhdistyksille ja kuntalaisille edullisia</p> <p>Liikuntapalvelut edistävät hyvinvointia</p>	<p>Osallistuneiden lukumäärät</p> <p>Kampanjoiden ja tapahtumien lukumäärä</p> <p>Osallistujilta saatu palaute</p> <p>Yhdistyksille myönnettyjen avustusten määrä ja riittävyys</p> <p>Hinnastot verrattuna naapurikuntiin</p>	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> lapsiystävällisyys ja nuorten huomioiminen, terveysliikunnan merkityksen korostaminen, perusarjen helppous ja sujuvuus, hyvän palvelutason turvaaminen</p> <p><i>Palveleva kunta:</i> asiakaslähtöinen neuvova, joustava ja ystävällinen palveluasenne, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö, laadukkaiden vapaa-ajan palveluiden tarjoaminen</p> <p><i>Tasapainoinen talous:</i> talouden tasapainosta huolehtiminen, kustannustietoinen johtaminen, hyte-kertoimen indeksimuuttujiin vastaaminen</p>
<p>Liikuntapaikat ja -välineet vastaavat tarpeita</p>	<p>Investointeihin määrärahat</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleisurheilukentän puuttuvat välineet • tenniskenttä • padelkentän suunnitteluun • kevyen liikenteen väylä kirkonkylä - Lahnalampi 	<p>Investoinnit toteutuvat</p> <p>priorisoitu investointijärjestys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. välineet 2. tenniskenttä, 3. padelkenttä 4. kevyen liikenteen väylä 	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> perusarjen helppous ja sujuvuus, hyvän palvelutason turvaaminen</p> <p><i>Viihtyisä asuminen:</i> hyvät luonto-, virkistys- ja liikuntareitit</p> <p><i>Palveleva kunta:</i> laadukkaiden vapaa-ajan palveluiden tarjoaminen</p> <p><i>Tasapainoinen talous:</i> talouden tasapainosta huolehtiminen, kestävä investointitaso, kustannustietoinen johtaminen, hyte-kertoimen indeksimuuttujiin vastaaminen</p>
<p>Ehkäistään liikunta-paikkojen vikoja, omaisuuden arvon laskua sekä vahinkoja riittäväällä kunnossa- pidolla</p>	<p>Liikuntapaikoilla on nimetty hoitaja</p> <p>Investoidaan kunnossapitovälineisiin</p> <p>Investointi jalka- ja pesäpallokentän aitojen uusimiseen</p> <p>Investointi hiihtoladun viimeistelyyn kenttätöiden jäljiltä</p>	<p>Henkilötyövuodet</p> <p>Liikuntapaikkojen silmämääräinen kunto, reklamaatiot</p> <p>Ei merkittäviä henkilö- tai omaisuusvahinkoja liikuntapaikkojen kunnan vuoksi</p>	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> perusarjen helppous ja sujuvuus, hyvän palvelutason turvaaminen</p> <p><i>Viihtyisä asuminen:</i> hyvät luonto-, virkistys- ja liikuntareitit</p> <p><i>Palveleva kunta:</i> laadukkaiden vapaa-ajan palveluiden tarjoaminen, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö</p> <p><i>Tasapainoinen talous:</i></p>

			talouden tasapainosta huolehtiminen, hyte-kertoimen indeksimuuttujiin vastaaminen
--	--	--	---

<p>Toteutetaan ennalta ehkäisevää ja varhaiseen puuttumiseen perustuvaa nuorisotyötä</p>	<p>Nuorisovaltuusto kokoontuu säännöllisesti ja ottaa osaa maakunnallisiin tilaisuuksiin</p> <p>Mahdollisuuksien rajoissa osallistutaan mm. Villa Elban toimintaan ml. kansainvälinen nuorisotyö</p> <p>Käynnistetään koulunuorisotyö, mikäli saadaan avustus, panostetaan myös varhaisnuorisotyöhön</p> <p>Etsivä nuorisotyöntekijä tavoittaa yhteiskunnasta pudonneita ja putoamassa olevia nuoria.</p> <p>Mikäli Kotikoulun tilat sallivat, suunnitellaan nuorisotilan perustamista</p>	<p>Järjestetyt aktiviteetit, määrä ja laatu</p> <p>Osallistujien määrä</p> <p>Saatu rahoitus ja hanketoiminta</p> <p>Nuorilta saadut ideat, aloitteet ja lausunnot</p> <p>Tarkoituksen mukaisten tilojen määrä</p>	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> lapsiystävällisyys ja nuorten huomioiminen sekä osallisuuden lisääminen</p> <p><i>Palveleva kunta:</i> asiakaslähtöinen neuvova, joustava ja ystävällinen palveluasenne, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö</p> <p><i>Tasapainoinen talous:</i> hyte-kertoimen indeksimuuttujiin vastaaminen</p>
---	--	--	---

2.4.3.2 Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Vastuuhenkilö on kirjastopalveluiden osalta kirjastonjohtaja. Kirjastolla on kaksi toimipaikkaa: pääkirjasto ja Sykäräisen sivukirjasto. Lisäksi toimitaan mm. koulujen kanssa yhteistyössä. Kulttuuripalveluiden vastuuhenkilö on kulttuurisihteeri. Kulttuuritapahtumia järjestetään paljon kulttuurisalissa ja muissa sopivissa paikoissa sekä kesällä myös ulkona, mm. torilla.

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT	KYTKÖS KUNTASTRATEGIAAN
<p>Järjestetään monipuolisesti lasten kulttuuri-toimintaa</p>	<p>Kulttuurikasvatussuunnitelma käytössä, kts. kasvatusta- ja opetus</p> <p>Hyödynnetään lastenkulttuurikeskus Lykyn tarjontaa</p>	<p>Järjestettyjen tilaisuuksien määrä ja laatu</p> <p>Lastenkulttuurikeskus Lykyn kanssa tehdyn yhteistyön laajuus</p>	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> lapsiystävällisyys ja nuorten huomioiminen, hyvän palvelutason turvaaminen</p> <p><i>Palveleva kunta:</i> laadukkaiden vapaa-ajan palveluiden tarjoaminen</p> <p><i>Tasapainoinen talous:</i> talouden tasapainosta huolehtiminen, kustannustietoinen johtaminen, hyte-kertoimen indeksimuuttujiin vastaaminen</p>
<p>Toholampi tunnetaan monipuolisista kulttuuri-aktiviteeteista</p>	<p>Järjestetään tilaisuuksia noin 100 kappaletta yksin ja yhdessä-</p> <p>Osallistutaan Kumaha: Keski-Pohjanmaan kulttuurimaakunta sekä Keski-Pohjanmaan siirtolaisuus -hankkeisiin</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuudet saada kulttuurihankkeita</p> <p>Avustetaan kulttuuritoimijoita</p> <p>Kulttuuri edistää hyvinvointia</p>	<p>Järjestettyjen tilaisuuksien määrä ja laatu</p> <p>Yhteistyöhankkeiden määrä ja saatu rahoitus</p> <p>Jaettujen avustusten määrä</p>	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> perusarjen helppous ja sujuvuus, hyvän palvelutason turvaaminen</p> <p><i>Palveleva kunta:</i> asiakaslähtöinen neuvova, joustava ja ystävällinen palveluasenne, laadukkaiden vapaa-ajan palveluiden tarjoaminen</p> <p><i>Tasapainoinen talous:</i> talouden tasapainosta huolehtiminen, hyte-kertoimen indeksimuuttujiin vastaaminen</p>

<p>Kirjasto tekee aktiivista yhteistyötä koulujen kanssa</p>	<p>Kirjavinkkauksia ja kirjaston-käytön opetusta tarjotaan aktiivisesti koululaisille ja lukiolaisille.</p> <p>Kirjastossa järjestetään luokkakäyntejä ja myös kirjastohenkilökunta jalkautuu kouluille.</p> <p>Lampin malli -hankkeessa kirjastohenkilökunta pitää alakoululaisten lukukerhoa.</p> <p>Kehitetään Kuusiston koulun koulukirjastoa yhdessä koulun kanssa.</p> <p>Kuusiston koulu hakenut hankerahaa. Tarkoituksena saada oppilaille kannettavia tietokoneita, kirjasto tarjoaa e-aineistoja ja käytön opetusta.</p>	<p>Toiminnan määrä, laatu ja laajuus</p> <p>Kerhoihin osallistuvien lasten määrä</p> <p>Koulukirjasto vastaa henkilökunnan ja oppilaiden tarpeita.</p>	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> perusarjen helppous ja sujuvuus, hyvän palvelutason turvaaminen</p> <p><i>Viihtyisä asuminen:</i> hyvät luonto-, virkistys- ja liikuntareitit</p> <p><i>Palveleva kunta:</i> laadukkaiden vapaa-ajan palveluiden tarjoaminen, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö</p> <p><i>Tasapainoinen talous:</i> talouden tasapainosta huolehtiminen, hyte-kertoimen indeksimuuttujiin vastaaminen</p>
<p>Kirjastokäyntien määrä kasvatetaan</p>	<p>Omatoimikirjastopalvelusta kerrotaan kuntalaisille ja opetetaan käyttöä.</p> <p>Syväraisen kirjastopalveluiden saavutettavuutta kehitetään hakemalla avustusta omatoimikirjaston perustamiseen</p>	<p>Omatoimikirjaston asiakasmäärä kasvaa 400 asiakkaaseen (200).</p> <p>Kirjaston tapahtumien määrä kasvaa 40 tapahtumaan (37).</p> <p>Kirjastokäyntien määrä kasvaa 9 käyntiin/ asukas (7,2).</p>	<p><i>Hyvinvoiva kuntalainen:</i> perusarjen helppous ja sujuvuus, hyvän palvelutason turvaaminen</p> <p><i>Palveleva kunta:</i> asiakaslähtöinen neuvova, joustava ja ystävällinen palveluasenne, laadukkaiden vapaa-ajan palveluiden tarjoaminen, jatkuva parantaminen innovatiivisia ja sähköisiä ratkaisuja hyödyntäen</p>

TUNNUSLUVUT

Suorite	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Kulttuurisalin kävijämäärä	2.023	6.000	4.000
Kulttuuriavustukset yhdistyksille €	7.990	8.000	7.500
Liikuntatoimen avustukset yhdistyksille €	12.000	13.500	12.000
Nuorisotoimen avustukset yhdistyksille €	11.800	12.000	12.000
Nuorisovaltuuston kokoontuminen	5	6	6

Henkilöstö	Virat ja toimet kpl	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Vakinaiset viranhaltijat	63	81*	45,5	42
Määräaikaiset viranhaltijat		28*	4,7	4,5
Vakinaiset työsuhteiset	26		29,9	34
Määräaikaiset työsuhteiset	4,8		14,5	16,5
Muut tilapäiset				
Yhteensä	93,8	109*	93,6	97

*Tilinpäätöksessä ei ole eritelty viranhaltijoita ja työsuhteisia työntekijöitä erikseen.

Talousarvio

	Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022	TA esitys 2023 2
A4 Sivistysosasto			
Myyntituotot	358 083	278 900	340 200
Maksutuotot	143 598	87 850	78 500
Tuet ja avustukset	190 642	38 300	52 300
Muut toimintatuotot	56 924	45 190	30 500
TOIMINTATUOTOT	749 246	450 240	501 500
Henkilöstökulut	-4 498 626	-4 458 397	-4 935 160
Palvelujen ostot	-1 701 283	-1 786 394	-1 824 045
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-265 935	-301 170	-319 540
Avustukset	-182 351	-195 875	-190 750
Muut toimintakulut	-1 451 376	-1 465 820	-1 727 269
TOIMINTAKULUT	-8 099 571	-8 207 656	-8 996 764
TOIMINTAKATE	-7 350 325	-7 757 416	-8 495 264
VUOSIKATE	-7 350 325	-7 757 416	-8 495 264
Poistot ja arvonalentumiset	-29 816	-22 543	-18 196
TILIKAUDEN TULOS	-7 380 141	-7 779 959	-8 513 460
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	-7 380 141	-7 779 959	-8 513 460

Sisäiset erät ovat luvuissa mukana, vaikka eivät näy eriteltyinä.